

101

ДОКЛАД ОТ ИЗСЛЕДВАНЕТО НА
МЕЖДУНАРОДНАТА БОРБА СРЕЩУ
МАНИПУЛАЦИЯТА НА СПОРТНИ РЕЗУЛТАТИ-
РЕЗЮМЕ

IAM

Насърчаване на Интегритет за Борба с Манипулирането на Спортни резултати Обучение на Млади Спортисти

613162-EPP-1-2019-1-IT-SPO-SCP

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

**НАСТОЯЩИЯТ РЕЗУЛТАТ НА ПРОЕКТА Е РЕАЛИЗИРАН
БЛАГОДАРЕНИЕ НА ПРИНОСА НА ВСИЧКИ ПАРТНЬОРИ ПО
ПРОЕКТА:**

CODACONS

cre thi dev
creative thinking development

INTERBLOCK

ПОДКРЕПАТА НА ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ ЗА ИЗГОТВЯНЕТО НА ТАЗИ ПУБЛИКАЦИЯ НЕ ПРЕДСТАВЛЯВА
ОДОБРЕНИЕ НА СЪДЪРЖАНИЕТО, КОЕТО ОТРАЗЯВА САМО ВЪЗГЛЕДИТЕ НА АВТОРИТЕ И КОМИСИЯТА
НЕ НОСИ ОТГОВОРНОСТ ЗА ИЗПОЛЗВАНЕТО НА СЪДЪРЖАЩАТА СЕ В НЕЯ ИНФОРМАЦИЯ

Автори

- Йоанна Дочевска, Докторант в Национална Спортна Академия „Васил Левски“, Председател на АРБС, България
- София Папаконстантину, Мениджър на Проекта CreThiDev, Гърция
- Марко Рамадори, Президент на CODACONS, Италия
- Долорес Форджионе, Вицепрезидент на Асоциация ISES, Италия
- Игор Пушник, Президент на Nk Interblock, Словения
- Омур Фатих Каракуллукчу, Президент на Турската Училищна Спортна Федерация, Турция

Изследователи

България	Стефка Джобова Ивелина Кирилова Ивайло Здравков
Гърция	Мария Джанакуру Агни Витаниоту
Италия	Федерика Маркети Джанлука Ди Асенцо Валерия Грациуси Андреа Ферари
Словения	Маша Дрчар Игор Пушник
Турция	Билал Каглаян Хусеин Сребро Мехмет Булут

Възпроизвеждането е разрешено при посочване на източника.

СЪДЪРЖАНИЕ

1. ПРЕДСТАВЯНЕ 4

2. ПРОЕКТЪТ 5

**3. МАНИПУЛИРАНЕ НА СПОРТНИ РЕЗУЛТАТИ В
ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ И ИЗСЛЕДВАНЕ ПО ПРОЕКТА 8**

4. ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПРЕПОРЪКИ 9

1. ПРЕДСТАВЯНЕ

Манипулацията на спортни резултати е световен проблем. Изследването в рамките на проект IAM има за цел да анализира настоящата ситуация в детайли, имайки предвид всички аспекти на тази заплаха за спорта, на международно ниво и по-специално в държавите партньори (България, Гърция, Италия, Словения и Турция) и в контекста на ЕС.

Този документ представлява резюме на пълния доклад (достъпен на английски език на уебсайта на проекта <https://codacons.it/progetto-iam/>), който представя резултатите от проведеното изследване и вторичните данни, получени от проучването на изследователския екип на проект IAM.

Изследването се основава на вече съществуващи и актуални официални статистически данни, доклади и статии от списания, научни доклади, правителствени документи и статистически данни на ЕС за манипулацията на спортни резултати в участващите държави. Освен това е включен и фокусиран анализ на изпълнени инициативи и проекти на Европейско и международно ниво, като се има предвид глобалното измерение на манипулацията на спортни резултати. Включен е и специален раздел, който се отнася до защитата на потребителите и се основава на технически документи и индустриална статистика, отразяващи гледната точка на поддръжниците в борбата с манипулацията на спортни резултати.

Документът има за цел да предостави информация и да повиши осведомеността за опасността от манипулацията на спортни резултати, последиците от това и съществуващите решения за справяне с този проблем, чрез насърчаване на образованието, превенцията и спортните ценности като интегритет, прозрачност и справедливост.

Използвана методология: Анализ на достъпни литературни източници и преглед на съществуващите политики и практики, включително наблюдение и комуникация със заинтересованите страни.

2. ПРОЕКТЪТ

Насърчаването на интегритета за борба с манипулацията на спортни резултати е основната цел на **проект IAM** /Насърчаване на Интегритет за борба с Манипулацията на Спортни Резултати чрез Обучение на Млади Спортисти/ и специфичен приоритет на програма Еразъм+ Спорт.

Основната идея на проекта е да допринесе за борбата с тази международна съвременна заплаха за спорта чрез обучение на младите спортисти (на възраст между 14 и 16 години), с цел да се запази прозрачността, честната игра и уважението към другите на най-ранно ниво на спортната дейност.

ПАРТНЬОРИ ПО ПРОЕКТА

- КОДАКОНС (Координатор), Италия
- ИСЕС, Италия
- АРБС, България
- КРЕ.ТИ.ДЕВ, Гърция
- НК ИНТЕРБЛОК, Словения
- ТОСФ, Турция

За да научите повече за партньорите по проекта, моля посетете:

<https://codacons.it/progetto-iam/>

Предизвикателствата, породени от манипулирането на спортни резултати, днес се нуждаят от силно сътрудничество на Европейско и международно ниво, за да се защити бъдещето на спорта, както и неговата етика и интегритет.

Манипулирането на спортни резултати може да бъде категоризирано в две по-широки групи. В Европейския спорт има редица случаи на манипулиране на резултати: чрез корупция, хазарт или залагане. Това е, когато представители на трети страни влияят на отделни лица да участват в манипулация на спортни резултати.

Втората категория представлява манипулирането на спортни резултати от страна на треньори или играчи, чрез тактика или стратегия.

Всеки може да манипулира спортни резултати. Тези, които реализират подобни дейности могат да бъдат лица с криминално минало, играчите и техните съотборници или собствениците на клубове. Но защо хората, занимаващи се със спорт, се съгласяват да манипулират резултати?

Треньорите и играчите са по-склонни на манипулиране на спортни резултати, когато конкретната игра не влияе на крайния резултат от състезанието. „Манипулирането на място“ е, когато дадено лице умишлено извършва определено действие, но не непременно с намерението да загуби играта.

Следователно, всяко чувство за вина е значително по-малко, което означава, че участниците могат да бъдат по-отворени към предложенията, отправени към тях. Лицата, занимаващи се с индивидуален спорт, могат да бъдат по-лесно манипулирани от тези, които са част от отбор. Следователно, съдиите често са основната мишена, тъй като имат висока степен на влияние върху резултата от състезанията. Като допълнение са и клубните служители, тъй като те могат да повлияят на клуба и цялата му култура.

Предизвикателствата, породени от манипулирането на спортни резултати, днес се нуждаят от силно сътрудничество на Европейско и международно ниво, за да се защити бъдещето на спорта, както и неговата етика и интегритет.

Това е причината проект IAM да подкрепя политиките на ЕС за борба с манипулация на спортните резултати, като например текущия работен план за спорта за 2017-2020 г., който има за цел да се пребори с уреждането на мачове и има важен принос за постигането на общите цели за интегритета на спорта на Европейско и международно ниво. Този работен план подчертава значението на образованието, за да се предотвратят опасностите от корупция и манипулиране на резултатите, както се очаква от програма Еразъм+. В него се подчертава значението на повишаването на осведомеността, сътрудничеството и обмяна на информация между компетентните органи и организации на национално и международно ниво, каквато е и целта на IAM - да постигне

същата цел чрез провеждането на образователни дейности.

Проект IAM поставя като основен приоритет повишаването на осведомеността на младите атлети (на възраст 14-16 години), за да се запази справедливостта и прозрачността на спортистите. Поради високите потенциалните ползи от манипулацията на спортни резултати, са необходими усилия за превенция, чрез които да се предпазят играчите. По-специално, в началото на професионалната си кариера играчите трябва да познават правилата, за да защитят бъдещето на своя спорт. Фокусирайки се върху млади спортисти, IAM има за цел да насърчи познаването и отхвърлянето на манипулациите и корупцията още от самото начало на зараждането на любовта към спорта, точно както кампанията на УЕФА „Разпознай, отхвърли и докладвай“ насърчава. Всъщност, младите спортисти могат да бъдат по-уязвими, когато са изправени пред опасностите от настоящите технологични промени и скоростта и лекотата на глобалната комуникация, които могат да повишат потенциалния риск от спортни залагания. Необходимо е също така, да се повиши осведомеността на спортистите относно възможността за корумпирана среда в спортните клубове и федерации и нуждата да се научат как да защитават себе си и своя спорт. От съществено значение е да се повиши чувствителността на спортистите на възраст между 14 и 16 години, чрез прилагането на интерактивни уъркшопи, които ще покажат рисковите фактори, като например неправилното управление.

Проектът IAM се координира от CODACON (Италия) - асоциация за защита на правата на потребителите и това е причината в нашето изследване да считаме за фундаментална и гледната точка на поддръжниците (които могат да се считат за потребители на спортните събития), за да ги защитим от манипулирани спортни резултати.

Феновете трябва да имат активна роля, когато става въпрос за кампании за повишаване на осведомеността и проекти за превенция, провеждащи се сред тях и връстниците им. В този контекст, те трябва да си сътрудничат със спортното движение, публичните и частните организации.

По-доброто управление на футболните клубове, включително участието на привържениците и правото на собственост, ще намали риска от манипулация на спортните резултати:

- Формализираното и пряко участие на поддръжниците или правото на собственост на обществото (миноритарно или мажоритарно участие) води до по-демократични структури за вземане на решения в клубовете и по този начин до по-голяма прозрачност и устойчивост;
- Прилагането на основните принципи на доброто управление, като демократично представителство и прозрачност, създава среда, в която е по-малко вероятно да се стигне до манипулация на спортни резултати и социалната стойност на футбола може да разгърне пълния си потенциал, допринасяйки за

развитието на общността и активното гражданство;

- Следователно, по-стриктното спазване на разпоредбите, заедно със стабилното управление на риска и доброто управление трябва да бъдат неразделна част от борбата срещу манипулацията на спортни резултати.

Всеки партньор има активна роля, като представя собствената си добавена стойност към проекта, а чрез работа в екип партньорите осигуряват положително въздействие върху младите бенефициенти на проект IAM. По този начин, съвместната инициатива на различни заинтересовани страни, представляващи образователния и спортния сектор, както и защитата на потребителите и поддръжниците на спорта, допринася за повишаване на осведомеността на младите спортисти за необходимостта от по-добро разбиране на настоящата опасност за запазването на интегритета, прозрачността и справедливостта в спорта.

3. МАНИПУЛИРАНЕ НА СПОРТНИ РЕЗУЛТАТИ В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ И ИЗСЛЕДВАНЕ ПО ПРОЕКТА

Европейската нормативна рамка все още не е унифицирана; докато някои държави се фокусират върху общи престъпления за корупция или измами, други са приложили специфични мерки, за да се справят с манипулацията на спортни резултати – съдържащи се или в техните наказателни кодекси (България, Испания), спортни закони (Кипър, Полша, Гърция) или специални наказателни закони (Италия, Малта, Португалия). В Обединеното Кралство случаите с манипулация на спортни резултати, свързани със залагания, се наказват с мерките, прилагани при измама в хазарта. Като цяло, тези разпоредби се различават значително по отношение на действието, което ще бъде наказвано, както и обхвата, обективните и субективните елементи на престъплението или съответните санкции.

Манипулацията на спортни резултати противоречи на принципа на справедливостта по време на спортните състезания, който е една от целите на действията на ЕС в областта на спорта (член 165 от ДФЕС)¹.

Разрешаването на проблема изисква съгласувани и координирани усилия на публичните власти, спортните организации и хазартните оператори. В ЕС съществуват редица регулаторни механизми (лиценз за хазартна дейност,

устави на спортни федерации) и механизми за саморегулиране (кодекси за управление), както и образователни кампании, правила при конфликт на интереси, системи за наблюдение на залаганията и предупредителни инструменти (подаване на сигнал, горещи линии и др.).

Сътрудничеството между заинтересованите страни съществува, но има ограничен обхват. Очевидна е необходимостта от повече сътрудничество между операторите на залагания, спортните органи, компетентните власти и регулаторите на хазартните дейност, както на национално, така и на международно ниво.

Различни европейски институции, като Европейският Парламент, Европейската Комисия и Съветът на Европейския Съюз, насърчават различни инициативи за борба с манипулацията на спортни резултати, отворени за институциите и държавите-членки на ЕС (съобщения, зелени книги, резолюции, конвенции и програми за финансиране).

Повече детайли за такива инициативи, могат да бъдат открити в пълния доклад.

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>

Пълният доклад включва информация за всяка от партньорските държави:

- Определение за манипулацията на спортни резултати;
- Случаи, свързани с манипулация на спортни резултати;
- Налични статистики и анализ на осигурените данни на национално ниво;

- Инициативи за борба с манипулацията на спортни резултати на национално ниво в държавите партньори по проекта;
- Добри практики

След събирането на всички посочени данни, отговорните за тази дейност АРБС (България), ги анализираха и съставиха сравнителен анализ на ситуацията с манипулацията на спортни резултати в участващите в проекта страни и направиха някои изводи и насоки, полезни за дейностите на други проекти.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПРЕПОРЪКИ

Въз основа на ограничения брой анализи, изследването на IAM може да подчертае редица ключови общи заключения, по отношение на ефективността на отговорите и особеностите на обещаващите практики в тази област:

Има доказателства, че въвеждането на по-строги санкции намалява нивата на манипулиране на спортни резултати: Доказано е, че правните санкции действат в страни, в които преди това е имало широко разпространение на манипулация на спортни резултати.

Необходимо е фокусът да се обърне върху превантивните мерки и законовите санкции: Анализът на практики IAM в участващите страни, подчерта редица образователни инициативи и инициативи за повишаване на осведомеността, които са били успешни по отношение на развитието на спортните професионалисти и, въз основа на посочените доказателства, подобрението на способността им да повишат разбирането си, да повлияят на поведението си и да насърчат разпознаването на подозрително поведение.

Ролята на групите от заинтересовани страни, за предотвратяването и борбата с корупцията в спорта: Някои практики, посочени от партньорите, подчертават потенциала на включването на всички органи в справянето с конкретните корупционни практики, включително на съдебните органи, правителствените министерства и националните спортни агенции и федерации.

Въз основа на анализирания в този доклад национални пейзажи, законодателства, практики и инициативи, относно манипулацията на спортни резултати и интегритет в спорта, екипът на проекта е направил следните заключения и препоръки, по държави:

Въпреки че **България** е страна, участваща в множество международни инструменти за интегритет, а манипулацията на спортни резултати се признава за престъпление, както от Наказателния кодекс, Закона за физическото възпитание и спорта, така и от Закона за хазарта, темата все още не е толкова приоритетна, колкото предполага важността на явлениято. Някои от спортните организации на местно ниво, като Българския футболен съюз и Българската федерация по тенис, са започнали свои собствени инициативи за предотвратяване и борба с манипулацията на спортни резултати, но все още има огромно поле за по-

нататъшно развитие на политиките и практиките на национално и местно ниво.

Правната дефиниция на манипулацията на спортни резултати в **Гърция** е конкретна и добре описана, както и съществуващата правна рамка по темата, с изключително предоставени права на национална футболна организация. Наличните правни договорености са твърде ограничени до уреждането на мачове в други спортове и съответните препоръки за борба и превенция.

Интересно е да се подчертае политиката за защита на подателите на сигнали. Ангажиращ аспект е явлението, наречено от изследователите на проекта в Гърция „Аз се занимавам с корупцията в спорта“, което може да се използва като източник на вдъхновение за други държави-членки. Въз основа на констатациите на доклада, настоящите политики са създали необходимостта от по-сложни или изобретателни начини за намаляване на нивата на корупция в спорта. Въпреки че са предприети по-строги мерки за контрол, залаганията например все още остават широко неконтролируеми и общото състояние на добро управление в сектора, все още не е на необходимото ниво.

Италия е една от страните в ЕС с развиваща се правна рамка в областта на манипулацията на спортни резултати. От 2015 г. е прието допълнително законодателство, което включва дори конфискация на стоки и имоти, свързани с лицата, които манипулират спортни резултати.

Словения е приела специфично законодателство в областта на манипулацията на спортни резултати в своя Закон за хазарта, съгласно процедурата за лицензиране. Въпреки това, има регистрирани скорошни случаи на неправомерно поведение в спорта, посочени от партньорите по проекта, които водят до необходимостта от по-нататъшни мерки на национално ниво, тъй като дори медиите в страната съобщават за появата на това негативно явление, наречено от учените дори „футболна мафия“.

Манипулирането на спортни резултати е престъпление в **Турция**, признато от Закона за предотвратяване на насилието и нередностите в спорта, който също предвижда набор от санкции при регистриране на споменатото престъпление. И все пак, липсата на интегритет се отчита в множество случаи, отразени от медиите, които се появяват в страната, което води до необходимостта от допълнителни и по-строги мерки.

Един от големите пропуски, за който изследователският екип на IAM съобщава, е липсата на подходящи и актуални статистически данни за интегритета в спорта, тъй като България, Гърция и Словения не разполагат с подходящи данни за оценка. От друга страна, Италия и Турция отчитат наличните данни – скорошни статистически данни от 2020 г. (и предишни от 2004 г.) за Италия и академични изследвания с налични данни за Турция. Екипът на проект IAM, препоръчва статистическите данни за интегритета в спорта да се публикуват

регулярно от националните институции в областта на спорта.

Частта от изследването, в която са включени инициативите и кампаниите срещу манипулацията на спортни резултати и посочените добри практики, са източник на вдъхновение за спортния сектор и екипът на проект IAM се радва да даде началото на повече действия и успешни проекти и кампании в областта на интегритета в спорта. Малките стъпки могат да ни доведат до огромна промяна в бъдеще. Проект IAM се стреми да идентифицира добри практики и иновативни подходи, прилагани или тествани на европейско ниво, които се борят със заплахата от манипулацията на спортни резултати, пред която е изправен спортът, чрез обучение на младите спортисти, като по този начин ще запази прозрачността, честната игра и уважението към другите още в началото на спортна дейност. Въз основа на примерите за добри практики ще бъдат разработени критерии за качество и препоръки за IAM методологиите и съдържанието на образователния материал. Таблицата по-долу обобщава установените и докладвани практики по техния тип (пълните данни могат да бъдат намерени в проучването по проекта IAM).

№	Проект	Държава/и	Уебсайт
1	Play Fair Code	Австрия	https://www.playfaircode.at/en
2	SRM - Education through sport – Shaping role models for the future		http://safeyou.eu/
3	Training on Protected Reporting System for Professional and Grassroots Sport (T-PREG)	Словения, Португалия и Хърватия	http://www.tpreg-training.eu/
4	About the POINTS	Португалия, Италия, Испания, Белгия и Словения	https://www.points-project.com/
5	Data Integrity - Bulgarian Basketball Federation and the National Basketball League	Белгия, Хърватия, Чехия, Дания, Франция, Германия, Италия, Холандия, Норвегия, Португалия и Словения	https://basketball.bg/news.php?g=20&id=9719
6	Against match fixing – European Research & Education Programme	България	http://againstmatchfixing.com/
7	FIX the FIXING	България, Полша, Република Северна Македония, Белгия, Италия, Франция, Австрия, Германия	https://playthegame.org/media/7492285/Nikolaos-Theodorou.pdf

8	WHISTLE	Гърция, Обединеното Кралство, Франция, Кипър, Ирландия, Австрия	http://sportwhistle.eu
9	Staying on side	Гърция, Кипър, Франция, Германия, Румъния, Обединеното Кралство, Италия	https://www.transparency.org/news/feature/staying_on_side_how_to_stop_match_fixing
10	PROtect Integrity	Германия, Гърция, Италия, Литва, Португалия, Обединеното Кралство, Норвегия, Полша	https://www.protect-integrity.com
11	AMATT – Anti Match-Fixing Top Training	Обединено Кралство, Ирландия, Франция, Дания, Гърция, Италия, Испания	https://www.amatt.eu
12	INTEGRITY TOUR	Италия, Австрия, Португалия, Словения, Испания	https://www.lega-pro.com/progetto-integrity/cosa-e/
13	BE TRUE. BE YOU. BELIEVE IN SPORT	Италия	https://www.taekwondoitalia.it/news-fita/1822-be-true-be-you-believe-in-sport.html
14	DON'T FIX IT!	Италия	https://www.fifpro.org/en/rights/match-fixing/match-fixing-don-t-fix-it
15	FIFA INTEGRITY SUPPORT	Словения, Обединеното Кралство, Гърция, Италия, Румъния, Финландия, Унгария, Норвегия, Шотландия	https://www.fifa.com/who-we-are/legal/integrity/integrity-support/
16	Oli Project	Членове на ФИФА	https://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/Detail/Guncel/14/1
17	Olympic Mothers	Турция	https://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/Haber-Detay/PG-Turkiye%E2%80%99den-30-Yilinda-30-Sporcuya-ve-Annelerine-Destek/1502
18	I'm the joy of my school, I'm the fair play ambassador	Турция	n/a

Препоръки за вземащите на решения в спорта

Екипът на проект IAM би желал да приветства вземащите решения в спорта, лидерите на институции и заинтересованите страни да:

- Подкрепят борбата и превенцията на манипулацията на спортни резултати на всички нива;
- Осигурят подходящи образователни възможности, свързани с интегритета в спорта;
- Да бъдат посланици на доброто управление в спорта.

Препоръки за спортните организации

Екипът на проект IAM би желал да приветства спортните организации, клубове и федерации да:

- Разработват и прилагат специфични политики за интегритет и вътрешни/външни обучения в своите организации;
- Предприемат действия за превенция на манипулацията на спортни резултати;
- Насърчават доброто управление в спорта на всяко ниво в своите организации.

